

Kaitseväeteenistuse seaduse § 11 täiendamise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus, eelnõu eesmärk, vastuvõtmiseks vajalik häälteenamus

Eelnõus sätestatud muudatusega täiendatakse kaitseväekohustuslaste registri andmete kasutamise eesmärki. Kehtiva õiguse kohaselt on kaitseväekohustuslaste registri eesmärk pidada arvestust kaitseväekohustuslaste, kaitseväekohustust võtta soovivate isikute, kaitseväekohustuse täitmise ning seaduses ettenähtud toimingute ja otsuste tegemise üle, samuti tegevteenistusse asumise nõuetele vastavuse kohta. Registri andmeid kasutatakse eelkõige kaitseväekohustuse täitmise korraldamiseks ning sellega seotud haldusmenetluste läbiviimiseks.

Muudatusega laiendatakse kaitseväekohustuslaste registri andmete kasutamise eesmärki sätestades, et registris sisalduvaid andmeid võib kasutada ka kaitseväekohustuslastele tegevteenistusse ja vabatahtlikusse teenistusse asumiseks suunatud pakkumiste tegemiseks. Tegemist ei ole uute andmete kogumise ega registri koosseisu muutmisega, vaid olemasolevate andmete kasutamise eesmärgi täpsustamisega, et võimaldada nende sihipärasemat kasutamist Kaitseväe komplekteerimisel ning tagada Kaitseväe jaoks hädavajalike ametikohtade kiirem täitmine.

Tegevteenistuse komplekteerimine on riigikaitse toimimise seisukohalt oluline avalik ülesanne ning piisava arvu kvalifitseeritud tegevväelaste olemasolu on Kaitseväe ülesannete täitmise eelduseks. Kaitseväe võime täita talle pandud ülesandeid sõltub otseselt sellest, kui kiiresti on võimalik mehitada riigi sõjalise kaitse seisukohalt kriitilise tähtsusega teenistuskohad. Kuigi tegevteenistusse värbamise peamine sihtrühm on ajateenijad ning vahetult pärast ajateenistuse läbimist reservi arvatud isikud, ei ole see praktikas alati piisav Kaitseväe vajaduste katmiseks. Eelkõige on kasvanud vajadus leida ja kaasata tegevteenistusse isikuid, kellel on Kaitseväe jaoks olulise tähtsusega teadmised, oskused või erialased kompetentsid ning kes on ajateenistuse läbinud ka varasematel aastatel. Selline lähenemine võimaldab oluliselt laiendada potentsiaalsete kandidaatide ringi, suurendada värbamise tulemuslikkust ning lühendada aega, mis kulub kriitiliste ametikohtade täitmiseni.

Registris sisalduvate andmete sihipärasem kasutamine võimaldab kiiresti tuvastada isikuid, kelle väljaõpe ja sõjaline ettevalmistus vastab Kaitseväe konkreetsetele personali vajadustele. See omakorda võimaldab teha isikustatud ja asjakohaseid tegevteenistusse või vabatahtlikusse teenistusse asumise ettepanekuid nendele isikutele, kellel on olemas vajalikud eeldused vastavate teenistusülesannete täitmiseks.

Arvestades, et tegevväelaste värbamisväli on oma olemuselt piiratud ning tegevteenistusse asumine eeldab eelnevalt läbitud sõjaväelist väljaõpet, mida saab omandada ainult kaitseväekohustuse täitmise käigus, on otstarbekas keskenduda nende isikute värbamisele, kellel on juba olemas sõjalise väljaõppe põhioskused või varasem teenistuskogemus. See vähendab vajadust ulatusliku esmase sõjaväelise väljaõppe järele, võimaldab suunata ressursid tõhusamalt erialase ja edasiarendava väljaõppe korraldamisele ning lühendab aega, mis kulub teenistusülesannete täitmiseks vajaliku valmisoleku saavutamiseni. Seeläbi on võimalik kiiremini tagada nende ametikohtade täitmine, mille olemasolu on vahetult seotud Kaitseväe lahinguvõime, juhtimisvõime ja sõjalise valmisoleku tagamisega.

Seega registriandmete kasutamine sihipäraselt värbamisettepanekute tegemiseks suurendab kvalifitseeritud kandidaatide hulka, tõhustab värbamist ning toetab Kaitseväe personali jätkusuutlikkust ja riigikaitse valmisolekut.

Registriandmeid kasutatakse ainult tegevteenistusse ja vabatahtlikusse teenistusse värbamisettepanekute tegemiseks. Tsiviilteenistujate ametikohtadele värbamiseks registriandmeid ei kasutata. Vabatahtlik teenistus on reservis oleva isiku osalemine Kaitseväe ülesannete täitmisel vabatahtlikult. Vabatahtlikusse teenistusse võetakse isik, kes on läbinud vähemalt esmase sõjaväelise väljaõppe ning vastab kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele.

Muudatus ei näe ette uute isikuandmete kogumist. Kasutatakse üksnes kaitseväekohustuslaste registris juba seaduse alusel töödeldavaid andmeid ning üksnes ulatuses, mis on vajalik tegevteenistusse värbamise eesmärgi saavutamiseks. Andmete töötlemisel tuleb järgida isikuandmete kaitse üldmääruse (EL) 2016/679 artiklis 5 sätestatud eesmärgipärasuse, andmete minimaalsuse ja läbipaistvuse põhimõtteid.

Muudatus on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktiga e, mille kohaselt on isikuandmete töötlemine lubatud, kui see on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või avaliku võimu teostamiseks, ning artikli 6 lõikega 3, mille kohaselt määratakse töötlemise õiguslik alus kindlaks liikmesriigi õiguses. Muudatuse eesmärk on tagada registriandmete kasutamise õigusselgus ning suurendada tegevteenistuse värbamise tulemuslikkust.

Kokkuvõttes annab vastav muudatus õiguse kasutada registriandmeid tegevteenistusse ja vabatahtlikusse teenistusse asumise võimaluste tutvustamiseks, teha registrisse kantud isikutele tegevteenistusse ja vabatahtlikusse teenistusse asumise ettepanekuid ning valida selleks välja isikud registris sisalduvate andmete alusel. Ühtlasi on see muudatus vajalik ka julgeoleku kaalutlustel, et vastava ametikoha täitmiseks vajalikke inimesi ei otsitaks esmaselt avalike töökuulutuste kaudu. Näiteks pakutakse avaliku töökuulutusega tööd mehitamata süsteemide kompanii ülemale, luure ja julgeolekusektsiooni ülemale, baasikaitse planeerimise ohvitserile ja krüptomaterjalide haldurile ning lahingumoonna töökoja juhatajale.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kaitseressursside Ameti ja Kaitseministeeriumi õigusosakonna ametnikud koostöös riigikaitsekomisjoni nõunik-sekretariaadijuhataja Aivar Engeliga. Riigikaitsekomisjon otsustas eelnõu algatamise oma 2026. aasta 1. oktoobri istungil.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthälteenamus.

2. Seaduse rakendamisega seotud eeldatavad kulud riigieelarvele

Eelnõu rakendamisega ei kaasne tulu ega kulu riigieelarvele.

3. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval.

Algatab riigikaitsekomisjon 13.10.2026.

(allkirjastatud digitaalselt)

Peeter Tali

Riigikaitsekomisjoni esimees